

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8019 Dep
0032 OSLO

Vår fil: B11-HSR03
Vårt arkiv: 402
Saksbeh: Heidi Sørli-Rogne

Oslo, 09. september 2011

Høring vedrørende forslag til endringer i kommunelova og enkelte andre lover (egenkontrollen i kommunene m.m), sak 11/1383

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) viser til at det 26. mai 2011 ble sendt ut høringsforslag fra Kommunal- og regionaldepartementet angående forslag til endringer i kommunelova og enkelte andre lover (egenkontrollen i kommunene m.m). FFO ønsker å komme med noen generelle synspunkter knyttet til kontroll i kommuner.

FFOs synspunkter

Omfanget av de velferdsoppgavene kommunene er tillagt, har økt betydelig de siste tiårene. Flere av de tjenestene kommunene yter er svært viktig for funksjonshemmede og kronisk syke. Kommuner er selvstendige rettssubjekter, de har selvstendig myndighet og et selvstendig ansvar for sin virksomhet. Når kommunene er gitt kommunalt selvstyre samtidig som enkeltindivider er gitt rettigheter, er det viktig at det finnes kontrollmekanismer som kan påse at reglene følges slik Stortinget har vedtatt.

FFO mener følgende:

- *God egenkontroll må ikke komme i stedet for statlig tilsyn*
- *Statlige tilsynsmyndigheter må få nødvendige sanksjonsmuligheter*
- *Statlige tilsynsrapporter må behandles i kommunale folkevalgte organer*

Om behovet for statlig tilsyn i tillegg god egenkontroll

FFO vil innledningsvis peke på at egenkontroll i kommunene kan være et viktig bidrag både for å forebygge og avdekke misligheter og uheldige forhold i kommunesektoren. God egenkontroll i kommunene kan også være viktig for å sikre at kommunene benytter de ressursene de har på en god og effektiv måte. FFO er imidlertid sterkt uenig i at god egenkontroll reduserer behovet for statlig tilsyn med kommunen. FFO mener tvert imot at det er behov for både egenkontroll og et sterkt statlig tilsyn.

Henvendelser til FFOs Rettighetssenter viser at det er store kommunale forskjeller når det gjelder praktiseringen av regelverket. Hvor en bor i landet kan være avgjørende for om en får en lovfestet rettighet eller ei. Dette viser at kommunene selv har ulik oppfatning av hvordan regelverket skal følges, og dermed kan egenkontrollen i kommunen bli utilstrekkelig i de tilfeller kommunen har feil oppfatning av gjeldene rett.

Som begrunnelse for behovet for statlig tilsyn i tillegg til kommunal egenkontroll vil FFO også trekke frem erfaringer vi har fra skolesektoren. Blant annet har Utdanningsdirektoratet de siste årene gjennom fylkesmennene kontrollert om kommunene har god nok kontroll med kvaliteten på grunnopplæringen. Resultatene av tilsynet har vært svært bekymringsfulle, og gjentatte tilsyn viser at det er svært lite som skjer for å lukke de avvik og feil som kontrolleres. Blant annet gjelder dette tilsyn som er gjort i forhold til bruken av spesialundervisning i kommunene. I 2008 konkluderte det nasjonale tilsynet med at ni av ti kommuner ikke oppfylder elevenes rettigheter på sentrale områder.

I forbindelse med Riksrevisjonens nylige undersøkelse av spesialundervisningen i grunnskolen, dokument 3:7 (2010–2011), uttalte Jørgen Kosmo blant annet følgende:

“Riksrevisjonens undersøkelse viser at mange kommuner ikke oppfylder opplæringslovas bestemmelse om et forsvarlig system for internkontroll. Kravet til et eget system for internkontroll på opplæringsområdet er forutsatt å skulle bidra både til økt regelverksetterlevelse i kommunene og til å styrke statlig tilsyn som virkemiddel. Undersøkelsen viser at kommunene opplever bestemmelsen som lite konkret og vanskelig å forstå. Den viser også at fylkesmennene opplever det som krevende å føre tilsyn med utgangspunkt i bestemmelsen. – Den betydning bestemmelsen har for etterlevelse av regelverket tilsier at sentrale myndigheter følger opp kravet til en forsvarlig internkontroll i kommunene”.

Eksemplene som er nevnt ovenfor viser at det ikke er nok at kommuner har egenkontroll med seg selv. Eksemplene viser at på tross av egenkontroll så fortsetter likevel kommuner å bryte vedtatte lover.

Kontroll med kommunene utenfor kommunene selv er viktig for den tillit befolkningen skal ha til at kommunene forvalter sine oppgaver på en god og riktig måte. Det er et klart behov for at det i tillegg til egenkontroll er noen utenfor kommunene som fører kontroll og tilsyn med blant annet viktige velferdstjenester som kommuner leverer. FFO mener derfor at egenkontroll i kommunene må komme i tillegg og ikke i stedet for statlig tilsyn.

Statlige tilsynsmyndigheter må få nødvendige sanksjonsmuligheter

FFO er av den oppfatningen at når statlige tilsyn med kommuner avdekker brudd så må dette få konsekvenser. FFO har som utgangspunkt at det ved statlige tilsyn bare skal brukes de virkemidlene som er nødvendige for at kommunene skal etterleve regelverket. I en del tilfeller vil for eksempel pålegg om retting kunne føre til det ønskede resultatet, men ut fra de mange erfaringene FFO har, er dette langt fra tilstrekkelig. Vi har erfaring med at tilsyn med pålegg som reaksjon ikke er tilstrekkelig for å lukke de avvik som fremkommer under tilsyn. FFO savner sanksjoner som i større grad kan bidra til at avvik lukkes. Vi mener det må få konsekvenser når kommuner ikke følger opp pålegg fra statlig tilsynsmyndighet.

I forbindelse med at FFO kom med merknader til Representantforslag om en helhetlig gjennomgang av brudd på lovfestede rettigheter, Dokument 8:36 S (2010-2011), ba vi Stortingets Justiskomite om i sin innstilling til Stortinget å understreke betydningen av at et sterkt statlig tilsyn med kommunesektoren sikres, herunder å vurdere å styrke tilsynsmyndighetenes sanksjonsmuligheter.

Justiskomiteen uttalte i innstillingen til Stortinget, Innst. 297 S (2010–2011), blant annet følgende: *“Komiteen er enig i Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) sin uttalelse i forbindelse med høringen, der de påpeker at når Stortinget gjennom lov pålegger kommunene oppgaver, så er det nødvendig å kontrollere og sikre at kommunene oppfyller disse oppgavene. På dette området bør en se på ulike kontrollmekanismer, herunder blant annet internkontrollsystemer med avviksmeldinger i tillegg til statlig tilsyn”* (vår understreking) .

Et flertall i Justiskomiteen uttalte følgende: *“Det bør også vurderes om Helsetilsynet og Fylkesmannen, som er de relevante tilsynsmyndigheter, bør gis sanksjonsmyndighet slik FFO og Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) etterlyser. Dette vil hovedsakelig gjelde rettigheter som følger av lov om sosiale tjenester mv. (sosialtjenesteloven) og lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). Når kommunene er gitt kommunalt selvstyre samtidig som enkeltindivider er gitt rettigheter, er det viktig at det finnes kontrollmekanismer og klageordninger som sikrer og påser at reglene følges, slik Stortinget har vedtatt”* (vår understreking).

FFO mener på bakgrunn av dette at statlige tilsynsmyndigheter må få nødvendige sanksjonsmuligheter for å kunne sikre at kommuner faktisk etterlever det regelverket de er satt til å følge.

Behandling av statlige tilsynsrapporter i kommunale folkevalgte organer

FFO er videre av den oppfatning at hvis statlige tilsynsrapporter skal få den betydningen de bør ha, så må de bli behandlet på en egnet måte i de folkevalgte organene i kommunene. Bare på denne måten kan en tilsynsrapport sikres en solid forankring i folkevalgte organer. Ved at dette blir gjort sikrer en at tilsynsrapporter med en kommune gjøres kjent for de som er valgt til å bestemme i en kommune. På den måten kan de folkevalgte få nødvendig innsikt i hva som fungerer og hva som ikke fungerer og dermed må rettes opp. FFO mener derfor det må innføres nye og mer forpliktende prosedyrer for hvordan statlige tilsynsrapporter skal behandles/følges opp av folkevalgte organer for å sikre at avvik lukkes.

Vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESGRUPPE

Jarl Ovesen

Assisterende generalsekretær